

Korespondence historika Josefa Strnada, zakladatele odborného plzeňského dějepisectví, uložená v Archivu města Plzně

Jiří POLÍVKA – Naděžda MORÁVKOVÁ

Abstract. This article is dedicated to Josef Strnad, the founder of modern archiving and historiography in Pilsen and his correspondence with important historians and colleagues of those times. He was a historian of the “Goll school” and a secondary school teacher. His correspondence is an important historical source not only for the history of Pilsen. It shows the historical discourse of the time and the professional rhetoric of these positivist scientists. All correspondence mentioned here comes from the funds of the Archive of the City of Pilsen. The following text can be used for better orientation in Strand’s correspondence.

Key words: Pilsen historical school; Josef Strnad; Archive of the City of Pilsen; Museum of Pilsen

Josef Strnad (1852–1930), plzeňský středoškolský profesor historie, byl prvním akademicky vzdělaným plzeňským archivářem a zakladatelem moderního vědeckého dějepisectví v Plzni. Jeho historická a archivářská práce představuje základ moderního bádání o minulosti tohoto města doposud. Neméně podstatné jsou jeho zásluhy o městské historické muzeum a archiv coby samostatné instituce. Zasloužil se nejen o rozrůstání sbírek hmotných a písemných pramenů plzeňské minulosti, ale i o novou metodu jejich třídění a uspořádání, s pevně stanoveným systémem.^{1]} Během své badatelské kariéry dospěl k množství převratných a nových informací o Plzni, jež mají přesah až do současnosti.^{2]} Jeho dílo navíc není jen úzce regionální, naopak, Strnad se snažil dějiny Plzně pojímat v širším, národním kontextu, byl vlivnou osobností regionu, ale stejně tak byl uznáván i v rámci národní historiografie.^{3]} Coby historik byl erudovaný, pečlivý a pilný. Nejen z jeho korespondence vyplývá, že udržoval množství kontaktů s předními představiteli tehdejší české, ale i německé a rakouské historické obce. Komunikoval s pražskou vědeckou společností, a to nejen jako člen Klubu za starou Prahu, ale také s univerzitními akademiky. Za všechny jmenujme alespoň kontakty s Václavem Vojtíškem, Josefem Emlerem, Kamilem Kroftou.

1] Miloslav BĚLOHLÁVEK, *Plzeň a její dějepisci*, Plzeň 1959, s. 14.

2] Naděžda MORÁVKOVÁ, *Miloslav Bělohlávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepisectví*, Plzeň 2008, s. 22.

3] Václav NOVOTNÝ, *Josef Strnad*, in: *Almanach České akademie věd a umění XLI*, č. 2, Praha 1931, s. 906.

Od roku 1892 byl dopisujícím členem České akademie věd, od roku 1900 dopisujícím členem Královské společnosti nauk. Tato drobná materiálová studie se pokusí postihnout obsah a charakter vybraných dopisů, které Strnadovu pozici v dobové historické obci ilustrují.

Zmíňme ještě krátce relevantní zdroje k tématu Josef Strnad. Základním pramenem je Strnadův pozůstalostní fond v Archivu města Plzně, který obsahuje úctyhodných 287 položek. Využity byly i mnohé další relevantní archiválie Archivu města Plzně, ať už v pozůstalostních fondech jeho současníků či dobových institucí, škol, spolků, městské rady. Obecně je ještě potřeba k tématu Josef Strnad poznamenat, že doposud nevznikla samostatná monografie. Zásadní práce, bohužel nijak rozsáhlé, jež se věnují životu a dílu Josefa Strnada, pocházejí zejména z per významných Strnadových pokračovatelů na postu archiváře města Plzně, tedy od PhDr. Fridolína Macháčka⁴⁾ a PhDr. Miloslava Bělohávkova⁵⁾. Tato studie se zabývá výhradně korespondencí, která je uložena ve Strnadově pozůstalostním fondu či v pozůstalostních fondech korespondenčních partnerů J. Strnada v Archivu města Plzně.

Korespondence s Františkem Xaverem Francem

Josef Strnad byl v kontaktu s předními osobnostmi své doby. Jeho korespondence je nejvíce zastoupena dopisy s F. X. Francem, který s ním spolupůsobil v Městském historickém muzeu. Za zajímavý lze považovat dopis z 4. srpna 1887, ve kterém Strnad popsals Francovy výsledky svého pokusu o přečtení listiny, jež byla nalezena na hradě Lopata. Stěžejním shledával fakt, že se listina týkala asi nějakého významného muže, jenž byl poraněn nebo jinak poškozen a v té souvislosti byl tímto listem žádán jistý pan Maršík, aby se dostavil ke královskému soudu. Zároveň se Strnad snažil vyslovit hypotézy o totožnosti onoho Maršíka, avšak další zkoumání již ponechal právě na Francovi.⁶⁾ V dalším dopise z 10. dubna 1890 se Strnad obracel na France s žádostí, aby de facto za Strnada vytvořil dotazník nebo spíše seznam, jehož zpracováním byl pověřen jakožto konzervátor uměleckých památek ze strany ministerstva vyučování. Tento seznam měl být zařazen do průvodce po soukromých i veřejných uměleckých sbírkách v Rakousku, vydaného po vzoru populární Springerovy

4) Fridolín MACHÁČEK, *Josef Strnad*, in: Fridolín Macháček (red.), *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni III*, Plzeň 1914, s. X–Y; Fridolín MACHÁČEK – Luděk PIK, *Zpráva o fondu Josefa Strnada za rok 1922*, in: Josef Strnad – Fridolín Macháček (red.), *Sborník Městského historického musea v Plzni VII*, Plzeň 1923, s. X–Y.

5) Miloslav BĚLOHLÁVEK, *Plzeň a její dějepisci*, Plzeň 1959; Miloslav BĚLOHLÁVEK, *Archív města Plzně: Průvodce po fondech a sbírkách*, Plzeň 1987.

6) Archiv města Plzně, Pozůstalost F. X. France, karton LP 4401, inv. č. 46, sign. 46/130, Dopis prof. Josefa Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (posílá text listiny, která byla nalezena na Lopatě). Plzeň 4. 8. 1887. Nestránkováno.

publikace *Kunsthandbuch*.^{7]} Strnad France žádal o vypracování textu podle předaného klíče, a to nejpozději v horizontu pěti dnů, neboť věc spěchala.^{8]} Dokladem jejich vřelého vztahu je dopis ze 31. července 1892, ve kterém Strnad žádal France o upřesnění jeho podmínek, zejména platových, pro to, aby se stal správcem muzejních sbírek. Právě zde Strnad vyjádřil přáteli a kolegovi velké sympatie a byl nadšen Francovým zájmem o pozici kustoda, avšak obával se neshody ohledně finančního ohodnocení. Přiznával, že pro schválení výše platu je třeba získat i purkmistra města a další členy městské rady, což mohlo být překážkou v případě Francových specifických podmínek. Též se zde zmiňoval, že přízeň tehdejšího sekretáře muzea Františka Schwarze a správce knihovny Josefa Čipery mu již zajistil. Funkci kustoda do této doby zastával Antonín Baum, a právě jeho platové ohodnocení Strnad uvedl jako možné řešení, které by Francovi mohlo vyhovovat.^{9]} Závěrem Strnad v dopise shrnul: „*Nevyskytneli se nic zvláštního, nějaké nenadálé překážky, tedy doufám, že vás co nejdříve uvidíme již stabilně u nás.*“^{10]} Proces Francova nástupu byl pak opravdu poněkud zdoluhavější. Stálého místa se mu dostalo až v lednu 1893 po schválení ze strany kuratoria, rady města a po pohovoru s purkmistrem o výši finančního ohodnocení.^{11]} Vše tedy nakonec díky Strnadovi dobře dopadlo, kuratorium jednomyslně přijalo nejen návrh na Francovo přijetí, ale schválilo i výši jeho penze.^{12]}

V dalším dopise Strnad Francovi gratuloval ke zvolení kustodem a doporučil mu, aby jako poděkování za zvolení navštívil osobně všechny členy kuratoria – pány Schwarze, Čiperu, Petáka, Hanuše a Schiebla. Dal mu volnost v řízení práce a sdělil mu, že už se mu nebude vměšovat do záležitostí jeho úřadu.^{13]} Zároveň také France v dopise pověřil prvními úkoly, a to ve spojitosti s příjezdem Josefa Ladislava Píče a jeho dalších kolegů, kteří plánovali navštívit plzeňské muzeum, Lopatu a zámek Kozel, kde Franc působil jakožto zahradník.

7] bRudolf SPRINGER, *Kunsthandbuch für Deutschland, Oesterreich und die Schweiz: Nachschlagebuch enthaltend die ammlungen, Lehranstalten und Vereine für Kunst und Kunstgewerbe*, Berlin 1886 (3. vydání).

8] Archiv města Plzně, Pozůstalost F. X. France, karton LP 4402, inv. č. 46, sign. 46/131, Dopis prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (žádá o vyplnění dotazníku pro průvodce po uměleckých sbírkách v Rak.). Plzeň 10. 4. 1890. Nestránkováno.

9] Tamtéž, sign. 46/132, Dopis prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (o obsazení místa kustoda v plzeňském muzeu; Franc má sdělit plat. podmínky). Plzeň 31. 7. 1892. Nestránkováno.

10] Tamtéž, sign. 46/133, Zálepka prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (kuratorium doporučuje Francovo jmenování městské radě). Plzeň 8. 1. 1893. Nestránkováno.

11] Tamtéž, sign. 46/134, Zálepka prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (o upravení penze). Plzeň 16. 3. 1893. Nestránkováno.

12] Tamtéž.

13] Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, karton LP 4409, inv. č. 46, sign. 46/138, Dopis (část) prof. J. Strnada F. X. Francovi (oznamuje, že byl zvolen bez obtíží). Plzeň 1893. Nestránkováno.

Strnad psal Francovi: „...a v hostinci Vašeho zámečku v Štáhlavech zmluvte pro ně oběd, aby jim paní hostinská laskavě se obtěžovala připravit, a sice na 12. hodinu.“^{14]} Oba muže pojilo bezesporu přátelství. Francovi Strnad odeslal 12. srpna 1893 korespondenční lístek z cest v severní Itálii, konkrétně od Raiblského jezera, známějšího spíše jako Lago del Predil. Strnad zde na svých cestách navštívil města Udine a Tarvisio. Podnikl vycházky na hranice Korutan a Kraňska. Svoje zálibení a dojmy z této cesty vyjádřil v dopise Francovi slovy: „Cesta vede údolím malé říčky a po obou stranách příkré a málo vábné stráně a svahy horské pnou se vzhůru, na které lézti ovšem mě ani nenapadá. Předevčirem byl jsem v Akvileji (Aquileia, pozn. autorů) a navštívil jsem tamní museum neuvěřitelně bohaté na starožitnosti římské, když sám tvůrce sbírek těch profesor a spolu kustod Majonica vykládal vše ochotně. Tu jsem vzpomínal na Vás, na jak ohromné bohatství zde mají a jak u nás obtížně takřka... (nečitelně) shledávati možno.“^{15]}

Další velmi zajímavý dopis pochází ze 6. srpna 1894 a byl odeslán z Turčianského Svätého Martina. Strnad se tou dobou nacházel na poznávací cestě po Slovensku v doprovodu své manželky a švagra. Negativně zde odpovídal Francovi na jeho dotaz ohledně možného odkupu *Bible kralické*, neboť podle dříve obdrženého popisu soudil, že se nejednalo o proslulý exemplář původní šestidílné verze, která vyniká nad všechny ostatní kvalitou jazyka. Nesouhlasil s odkupem kvůli tomu, že se muzeu tehdy nedostávalo dostatek finančních prostředků, a navíc kniha nebyla ani vydána v Plzni, a proto tedy o tuto památku, která se do rámce instituce nehodila, nedoporučil usilovat. Strnad zároveň zmínil, že se na Slovensku setkal s předními slovenskými osobnostmi, tedy se Svetozárem Hurbanem-Vajanským, Pavolem Markovičem, Jurajem Čajdou, Ambro Pietorem a Jozefem Škultéty. Poněkud úsměvnými slovy líčil Francovi pobyt takto: „Výlet jsem udělal do Blatnice, kdež jest krásné romantické údolí horské, pak noční výlet na faterský Kriváň (vys. 1711 metrů). Odpoledne jsme vyšli a na cestě překvapila nás bouřka a liják, ale vytrvali jsme. Noc jsme ztrávili po způsobu cikánů při dvou ohních pod stromy v lese. Bylo nás 22 a bylo velmi veselo. Ale promočeni jsme byli skrz na skrz a ráno se nám zachmuřilo nebe tak, že jsme ničeho nepozřeli. Počasí bylo na Slovensku mrchavé. Zítra odjždím se ženou na Štrbské pleso, pak do Smokovce a odtud do ledové jeskyně u Dobšiny. Jinak pak dělám menší vycházky po okolí nejbližšího a pak musím doma ráno, odpoledne a večer zkoušet jakost Martinského piva. A jde to znamenitě. Též již na mě čekají páni redaktoři, abych přišel mezi ně, mají tu u mlýna koťátko (= 1/8 hektolitra). Tedy vidíte, že vedu život sybaritský (hýřivý, rozkošnický, pozn. autorů).“^{16]}

14] Tamtéž, karton LP 4407, inv. č. 46, sign. 46/136, Zálepka prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (o příjezdu prof. Píče a arch. družstva z Prahy; jména plzeňských účastníků). Plzeň 18. 5. 1893. Nestránkováno.

15] Tamtéž, karton LP 4408, inv. č. 46, sign. 46/137, Korespondenční lístek prof. J. Strnada F. X. Francovi (popis místa) u jezera Raiblského 12. 8. 1893. Nestránkováno.

16] Tamtéž, karton LP 4410, inv. č. 46, sign. 46/139, Dopis prof. J. Strnada F. X. Francovi (o svém

Další dopisy France a Strnada se týkají různých pracovních záležitostí. Například se jedná o tematiku poskytování částí sbírek muzea na výstavy, konkrétně výstavu zbraní,^{17]} či Strnadovy analýzy prehistorických předmětů z oblasti Plzeň-Jíkalka. Vzájemně si dlouhodobě vyjadřovali úctu, či si sdělovali novinky ze svých životů. Strnad zároveň oceňoval Francovu vědeckou práci a poskytl mu slova povzbuzení a uznání v době, kdy byla Francova práce vystavena kritice. Psal mu: „*Práce Vaše vždy u pracovníků všech bude jen s vděčností a úctou vzpomínána a bude si jí váženo, jako dokladu důmyslu Vašeho.*“^{18]} Strnad nepřímo ze své pozice podporoval Francovu tvůrčí činnost. Muzeum mělo vydat vlastním nákladem Francovu práci *Popis o sbírkách a nálezech prehistorických v muzeu našem*, avšak kuratorium nebylo usnášeníschopné z důvodu nedostatku členů na schůzi, a tak tento počín uskutečněn nebyl. Zmíněný nedostatek členů byl způsoben úmrtím Františka Schwarze.^{19]} Franc roku 1904 pozici tajemníka muzea ze zdravotních důvodů opustil a odešel do výslužby.^{20]}

Korespondence s Josefem Ladislavem Pičem

Korespondence obou mužů je úzce spojena s pracovními záležitostmi. V dopise ze 3. ledna 1895 žádal Pič Strnada o zaslání článků o Templářském domě. Plánoval je uveřejnit Strnadovým jménem. Strnadovi zároveň doporučil publikaci jiného článku, který mu zaslal již dříve: „*Pokud znám svět, řekl bych, že zasláný článek v kterémkoli pražském vydání dosti zapadl, za to by šel z ruky do ruky, kdybyste jej vytiskl ve feuilletonu některého plzeňského listu a nechal si udělati zvláštní otisk...*“^{21]} Další psaní je věnováno poděkování za Strnadovo sdělení ohledně osady Kněževsi, kterým Pičovi pomohl v jeho práci. Stejně jako část dopisu je však reakce na zdravotní stav F. X. France a obavy o dokumentaci archeologických sbírek v historicko-archeologickém oddělení muzea: „*Pana France je mi srdečně líto a jestli naděje, že by se po čase zotavil – a naděje vždy může být – pak by byla i škoda, poněvadž on prehistorickou sbírku se zájmem zná a dosud nepopsal, a to je škoda dvojnásobná. Nahlížím, že nastane zlá věc, ale historické oddělení by mohlo zaranžovat umělecko-průmyslové oddělení...*“^{22]}

životě). Turčianský Svätý Martin 6. 8. 1894. Nestránkováno.

17] Tamtéž, karton LP 4411, inv. č. 46, sign. 46/140, Korespondenční lístek prof. J. Strnada F. X. Francovi (nemůže poslati zbraní za Francem do Prahy na výstavu). Plzeň 14. 5. 1895. Nestránkováno.

18] Tamtéž, karton LP 4412, inv. č. 46, sign. 46/141, Dopis prof. J. Strnada F. X. Francovi (oceňuje Francovu vědeckou práci; novinky z Plzně). Plzeň 30. 7. 1901. Nestránkováno.

19] Tamtéž, Dopis prof. J. Strnada F. X. Francovi (o Francově „Popisu o sbírkách a nálezech předhist. v plzeňském museu“). Plzeň 2. 6. 1906. Nestránkováno.

20] František FRÝDA – Jarmila METLIČKOVÁ, *Plzeňská muzea, střediska hmotné paměti západních Čech*, in: Vladimír Bystrický (red.), *Západočeský historický sborník I*, 1995, s. 160.

21] Archiv města Plzně, Strnad Josef, karton LP 18687, inv. č. 210, sign. 210/61, Dr. Pič žádá články o Templářském domě. 3. 1. 1895. Nestránkováno.

22] Tamtéž, karton LP 18688, inv. č. 210, sign. 210/62, Dr. Pič děkuje za sdělení o Kněževsi.

Korespondence s Jaromírem Čelakovským

Strnadova korespondence s touto osobností je důkazem jeho neustálého kontaktu s pražským prostředím a tamními předními osobnostmi. Jak již bylo zmíněno výše, Strnad svého času spolupracoval s pražským Historickým spolkem. Čelakovský Strnada v dopise z 8. července 1877 pozval ke spoluúčasti na archiválním výzkumu v Litoměřicích a Ústí nad Labem. Tento výzkum měl trvat celý měsíc srpen, tedy v době prázdnin, a Strnadovi měly být hrazeny všechny náklady spojené s pobytem. Navíc mu bylo nabízeno, aby si prohlédl i parolodě plující z Litoměřic do Drážďan, které byly tehdy stále ještě populární.^{23]} Zdali Strnad Čelakovského nabídku akceptoval, není známo, ale vzhledem k již dříve doložené spolupráci s Historickým spolkem, Strnadově ochotné povaze a lásce k jeho práci se dá přijetí předpokládat. Nabídky na účast při archivním bádání ze strany Čelakovského se zopakovaly v dopise z 29. ledna 1888, ve kterém bylo Strnadovi nabídnuto, aby jel bádát do archivů ve Vatikánu. Jednalo se však o dobu, kdy probíhala školní výuka a Strnad by si tak musel vzít dlouhodobou dovolenou na více než půl roku. Na základě přezkoumání zpráv Vyššího reálného gymnázia lze konstatovat, že Strnad tuto nabídku patrně nepřijal, neboť o dovolené v tomto období se v nich nenachází žádná zmínka. Navíc Čelakovský v dopise zmínil i fakt: „... že *Plzeňští pro ten případ pomýšlí vás jmenovati městským archivářem.*“^{24]} Je tedy pochopitelné, že za této situace Strnad jistě moc nepomýšlel na dlouhodobější zahraniční pobyt.

I další dopisy jsou orientovány převážně na pracovní záležitosti obou mužů. V dopise z 10. října 1897 Čelakovský sděloval, že přijede bádát do plzeňského archivu a že počítá se Strnadovou pomocí. Avšak vyjádřil obavy o to, zda bude moci pracovat v budově radnice a zdali mu to purkmistr Plzně umožní.^{25]} Další dopis Čelakovského oceňoval odborné kvality Strnadova pojednání *O založení města Plzně* a plně se s jeho závěry ztotožňoval.^{26]} Oba muži si vzájemně vypomáhali. O tom svědčí i Čelakovského prosba o zaslání vybraných publikací nebo prepisů, které potřeboval ke své práci. Jednalo se například o Tannerovu kroniku či o různé plzeňské městské knihy.^{27]} Navíc

15. 1. 1904. Nestránkováno.

23] Tamtéž, karton LP 18634, inv. č. 210, sign. 210/8, Dr. Čelakovský Josefu Strnadovi: Historický spolek chce podniknout výzkum v Litoměřicích a Ústí nad Labem a zve Strnada, aby s ním spolupracoval. Nestránkováno.

24] Tamtéž, karton LP 18636, inv. č. 210, sign. 210/10, J. Čelakovský Josefu Strnadovi v záležitosti cesty do Říma a práce v archivu Vatikánu. Praha 29. 1. 1888. Nestránkováno.

25] Tamtéž, karton LP 18635, inv. č. 210, sign. 210/9, Dr. Čelakovský oznamuje, že v sobotu přijede do Plzně a rád by v neděli pracoval v archivu. Praha 10. 10. 1897. Nestránkováno.

26] Tamtéž, karton LP 18637, inv. č. 210, sign. 210/11, J. Čelakovský Josefu Strnadovi v záležitosti pojednání o založení města Plzně. Praha 16. 7. 1894. Nestránkováno.

27] Tamtéž, karton LP 18639, inv. č. 210, sign. 210/13, J. Čelakovský žádá Josefa Strnada o zaslání Tannerovy kroniky. Praha 5. 12. 1899. Nestránkováno.

z dopisu z 5. listopadu 1899 vyplývá, že Čelakovský v Praze patrně pomáhal iniciovat vydávání některých společně připravených prací v různých periodících. Omlouval se Strnadovi, že nebylo možno vydat jejich práce, se slovy: „*Velmi lituji, že pro nedostatek suplentů zmařila se Naše naděje na vydání Našich vědeckých prací. Bohdá za rok bude už lépe.*“^{28]}

Korespondence s Kamilem Kroftou

Od roku 1887 byl Kamil Krofta studentem na c. k. vyšším reálném gymnáziu v Plzni, kde tou dobou vyučoval i Josef Strnad.^{29]} V roce 1896 tehdy již pražského univerzitního studenta Kamila Kroftu požádal Josef Strnad o pomoc s heuristickou přípravou k chystané práci o dominikánském klášteře v Plzni. V dopise ze 3. května tohoto roku Krofta Strnada informoval o výsledcích pátrání v archivu dominikánského klášteře v Praze s tím, že ve zdejších knihách našel mnoho roztroušených zápisů o plzeňském konventu, avšak jejich procházení by bylo otázkou několika dní. Zároveň mu sděloval, že některé knihy se nacházely ve Vídni u jednoho staršího člena řádu, avšak přístup k nim bude možný až po jeho smrti. Závěrem dopisu píše: „...*že kdybyste si přál přijít do archivu zdejšího a tu pracovati, ochotně Vám bude vyhověno. Lituji, že Vám tentokrát já sám nemohu nabídnout své soukromé služby, jsa přes míru zaměstnán seminárními pracemi, na nichž si musím zvláště dáti záležeti, hodlaje se ucházeti o místo ve vídeňském institutu.*“^{30]} Krofta se v roce 1900 nacházel dlouhodobě na stipendijním pobytu ve Vatikánu, kde sbíral materiály pro připravované opisy. I zde zůstal se Strnadem v kontaktu a psal mu o postupu své práce i o poměrně důležitých zmínkách ohledně Plzně, které v Římě objevil. Strnad jej informoval o dění v Plzni načež Krofta reagoval slovy: „*Byl jsem velice překvapen zprávou o chorobě p. sekretáře France, o níž jsem neměl tušení. Račte mu laskavě vyříditi můj upřímný pozdrav. Na druhý díl listáře se velmi těším, a přeji Vám k jeho tisku hodně zdaru.*“^{31]} Jak již bylo zmíněno, Francova choroba se nelepšila a Franc následně roku 1904 opustil pozici sekretáře.^{32]}

V dopise z 19. května 1904 Krofta napsal, že nahlédl po návratu do Prahy do Strnadova *Listáře*. Kvalitu *Listáře* uznal, ale neváhal, v nejhlubší

28] Tamtéž, karton LP 18638, inv. č. 210, sign. 210/12, J. Čelakovský: Lituje, že pro nedostatek suplentů nemohl vydat vědecká díla. Praha 5. 11. 1899. Nestránkováno.

29] Naděžda MORÁVKOVÁ, *Plzeňan Kamil Krofta*, Plzeň 2016, s. 93.

30] Archiv města Plzně, Strnad Josef, karton LP 18657, inv. č. 210, sign. 210/31, K. Krofta oznamuje výsledek pátrání o plzeňském klášteře dominikánském v Praze. Praha 3. 5. 1896. Nestránkováno.

31] Tamtéž, karton LP 18658, inv. č. 210, sign. 210/32, K. Krofta informuje o svých bádáních ve vatikánském archivu. Řím 19. 10. 1900. Nestránkováno.

32] N. MORÁVKOVÁ, *Miloslav Bělohávek a Plzeňská historická škola*, s. 23.

úctě, upozorňovat Strnada na dvě vybrané věci, na které měl vlastní názor.^{33]} Předmětem posledního dopisu byly nové úpravy plzeňského znaku, kdy Krofta radil Strnadovi nějaké možnosti, jak s tímto problémem naložit, avšak sám zmiňoval, že ani on, ani vídeňský institut, kde v té době působil, se heraldikou téměř nezabývali.^{34]}

Korespondence s Jaroslavem Šťastným

Oba muži se seznámili v Plzni, kde byli pedagogy na c. k. vyšším reálném gymnáziu.^{35]} Šťastný přišel z karlínské reálky do Plzně na začátku školního roku 1886/1887, a pak v červnu 1902 odešel zpět do Prahy na žižkovskou reálku.^{36]} V době svého plzeňského působení spravoval spolkovou knihovnu Spolku přátel vědy a literatury české.^{37]} Stěžejním předmětem jejich korespondence byl proces vydávání práce o Josefu Františku Smetanovi, plzeňském obrozenec-kém filozofovi, pedagogovi a básníkovi. K příležitosti Smetanových nedožitých stých narozenin bylo v roce 1900 Spolkem jednomyslně podpořeno vydání spisů tohoto buditele.^{38]} Často se v dopisech Strnada a Šťastného objevuje i tematika tehdejších problémů ve školském prostředí. Situaci v Praze popsal Šťastný v dopise takto: „... *ale co si tak navzájem povíme, když se sejdem z různých ústavů. Co všelijakých nesrovnalostí je na různých ústavech, a přece se myslí, že to musí být tak a tak! Až přijedu do Plzně, pak budu spíše ústně moci leccos vypravovat, ne klepy, ale zkušenosti!*“^{39]} Jaroslav Šťastný zjistil rozsah, obsah a hodnotu Smetanovy literární a odborné pozůstalosti a usiloval o edici těchto prací. Šťastný publikoval o Smetanovi několik kratších statí v *Listech filologických, Hlídce* či *Květech*. Spolek přátel vědy pak pro rozsáhlejší práci přichystal nejdůležitější část Smetanovy pozůstalosti, konkrétně bohatý výběr

33] Archiv města Plzně, Strnad Josef, karton LP 18660, inv. č. 210, sign. 210/34, K. Krofta upozorňuje Josefa Strnada na dvě věci týkající se sporu o plzeňskou faru. Praha 19. 5. 1904. Nestránkováno.

34] Tamtéž, karton LP 18661, inv. č. 210, sign. 210/35, K. Krofta děkuje za uznání práce a odpovídá na dotaz o úpravě plzeňského znaku. Praha 25. 11. 1904. Nestránkováno.

35] *Výroční zpráva c. k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1896–1897*, Plzeň 1897, s. 28. Dostupné také z www.difmoe.eu/d/view/uuid:a57cc2a3-a561-473d-a308-5675c4d524a0?page=uuid:d815863b-60fa-42f0-ab71-af399f101019 [cit. 15. 11. 2021].

36] Archiv města Plzně, Kronika České střední školy v Plzni, inv. č. 11286, sign. 15d56, 1877–1950, s. 210, 249.

37] Josef STRNAD – Felix Adam VONDRUŠKA, *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*, Plzeň 1928, s. 36.

38] Tamtéž, s. 23.

39] Archiv města Plzně, Strnad Josef, karton LP 18709, inv. č. 210, sign. 210/83, J. Šťastný píše o školních poměrech a o vydání Smetany. Praha 11. 11. 1902. Nestránkováno.

jeho básní. Text byl Šťastným připraven k vydání roku 1905.^{40]} O publikaci knihy *Josef František Smetana: Básně* se pak jednalo s nakladatelem Janem Ottou, avšak jednání nedopadla podle Šťastného představ. Dílo bylo nakladatelstvím označeno za příliš rozsáhlé (mělo téměř 700 stran), a proto mělo být z důvodů nákladnosti tisku zkráceno. Navíc obsahovalo básně proticírkevního charakteru a hrozilo tedy potenciální nebezpečí osobního stíhání. Šťastnému prý (jak si Strnadovi stěžoval) bylo sděleno: „*Mnoho vypustit ze Smetany nebudete chtít a pak jste ve velkém osobním nebezpečí!*“^{41]} Dále v dopise Strnadovi stojí: „*Zatím moc prosím, aby o věci nevědély přece časem žurnály.*“^{42]} Je vidět, že i tehdy už panovaly obavy z tisku, který mohl snadno poškodit jak pověst Šťastného, tak případně i Spolku přátel vědy a literatury české. Nakladatel Otta nakonec nesvolil k vydání knihy svým nakladatelstvím, což Šťastný shrnul slovy: „*Každý se divil věrolomnosti Ottově a zdá se, že pan „císařský rada“ se najednou lekl, když měl vydat doopravdy rebelantské básně.*“^{43]}

V dopise ze 17. června 1903 líčil Šťastný Strnadovi pražské novinky týkající se kontroly místodržícího na žižkovské reálce. Ten se dostavil nečekaně a narazil zde na nepříjemná zjištění, která pak měla dohru v podobě nuceného odchodu jistého profesora do penze. Šťastný to zhodnotil slovy: „*Jak rače vidět, o klepy tu není nouze a my, co jsme u pramene (u redakce Věštнику), víme mnohé, co si bohové na Olympu šeptají.*“^{44]} Z korespondence vyplývá, že Šťastný nebyl v Praze spokojen a stěžoval si Strnadovi opakovaně na kvalitu zdejšího školství. Psal např.: „*Ale což kdybyste slyšeli historii vinohradské reálky! Tam jsou studenti! To raději spakovat a jít.*“^{45]} Jindy, v dopise z 2. prosince 1904, Šťastný velmi vzpomínal na Plzeň a psal: „*Věřte, že nemám v celém 30členném sboru jediného přítele a sborovně se teď vůbec vyhýbám! Kde jsou ty časy našich povovídánek v plzeňské sborovně?!*“^{46]}

Neopomínal také Strnada průběžně informovat o publikování jeho vlastních statí o Smetanovi. Jednalo se o informace, že jedna stať vyjde v *Časopise*

40] Arne NOVÁK, *Josef František Smetana: Básně*, Listy filologické ročník, 1905, s. 302. Dostupné také z [www: https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:0118f13-4bfd-11e1-1586-001143-e3f55c?page=uuid:01190047-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c](https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:0118f13-4bfd-11e1-1586-001143-e3f55c?page=uuid:01190047-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c). [cit. 15. 11. 2021].

41] Archiv města Plzně, Strnad Josef, karton LP 18710, inv. č. 210, sign. 210/84, J. Šťastný sděluje výsledek jednání o Smetanovi, dále žádá, aby literární spolek žádal obec plzeňskou o podporu na vydání spisů Smetanových. Praha 6. 12. 1902. Nestránkováno.

42] Tamtéž.

43] Archiv města Plzně, Strnad Josef, karton LP 18711, inv. č. 210, sign. 210/85, J. Šťastný přeje hezké svátky a píše, že má rukopisy Smetanovy řádně uloženy. Praha 23. 12. 1902. Nestránkováno.

44] Tamtéž, karton LP 18712, inv. č. 210, sign. 210/86, J. Šťastný ohledně rukopisů Smetanových a jejich vydání tiskem. 17. 6. 1903. Nestránkováno.

45] Tamtéž, karton LP 18713, inv. č. 210, sign. 210/87, J. Šťastný o školních poměrech a o svém přání vidět Smetanovy rukopisy v tisku. 9. 3. 1904. Nestránkováno.

46] Tamtéž, karton LP 18718, inv. č. 210, sign. 210/92, J. Šťastný prosí o podobiznu Smetany a píše, jak je to s vydáním. Praha 2. 12. 1904. nestránkováno.

národního muzea a další v časopise *Máj*.^{47]} Žádal Strnada o to, aby se přimluvil za svolení Spolku přátel vědy a literatury české poskytnout 500 zlatých na podporu výtisku v *Máji*.^{48]} V příštím dopise Strnada uvědomoval o tom, že část Smetanových básní předal Václavu Štěchovi a Aloisi Jiráskovi, kteří na ně měli napsat odborný názor do připravované publikace. A komentoval to slovy: „*Nejraději bych byl napsal ten názor sám, ale musím se upřímně přiznat, že nedovedu psát tou hantýrkou, jaká se požaduje při literárních rozbořech.*“^{49]} Nakonec mu bylo ale těmito pány sděleno, že nemají čas psát ony recenze, a tak si je navzdory původnímu prohlášení sepsal nakonec Šťastný přece jen sám. Získal také pro výtisk nového nakladatele, Františka Šimáčka, se kterým rychle dosáhl shody na podrobnostech o vydání.^{50]} V dalším dopise pak psal Strnadovi: „*Prosím Vás tedy, velectěný pane professore, račte být ještě tak laskav a sdělit toto vše sl. výboru lit. spolku a přimluvit se, aby dal svůj souhlas. Jinak ten ubohý Smetana zase uvázne!*“^{51]} Strnad záležitost ve výboru podpořil, a kniha nakonec byla vydána.^{52]}

Korespondence s Antonínem Rezkem

Za zmínku stojí i korespondence s Antonínem Rezkem, který např. Strnada v dopise z 29. prosince 1886 informoval o tom, že *Sborník historický* již přestal vycházet, a on, Rezek, má tedy nemilou povinnost vracet nevytištěné rukopisy autorům. Strnadovi psal: „*Mezi nimi jest také Tvůj: O sjezdech královských měst'. Tento rád bych za sebou zadržel, poněvadž by se mi nepochybně hodilo jinak ho mít: rozumí se samo sebou, že vždy s plným vyznáním toho, že od Tebe pochází. Prosím, abys mně v té příčině dal své svolení, anebo požádal si rukopis zpět. Zařídím se úplně po vůli Tvé... V mé skupině dopisů rodu Rosenberského', kteráž nyní počne se tisknouti v Archivu Českém, jsou asi dva nebo tři dopisy o velkém ohni v Plzni. Jak vyjdou tiskem, nevím: kdyby se Ti však hodilo a přál sis je mít dříve v ruce, dám Ti je přepsati a hned odešlu.*“^{53]} Strnad zaslal

47] Tamtéž, karton LP 18713, inv. č. 210, sign. 210/87, J. Šťastný o školních poměrech a o svém přání, vidět Smetanovy rukopisy v tisku. 9. 3. 1904. Nestránkováno

48] Tamtéž, karton LP 18714, inv. č. 210, sign. 210/88, J. Šťastný vyslovuje soustrast nad úmrtím kolegy Malého, *Máj* prý vydá básně Smetanovy. 2. 4. 1904. Nestránkováno.

49] Tamtéž, karton LP 18715, inv. č. 210, sign. 210/89, J. Šťastný píše stran Smetany a o svém prázdninovém pobytu. Praha 20. 9. 1904. Nestránkováno.

50] Tamtéž, karton LP 18716, inv. č. 210, sign. 210/90, J. Šťastný o tom, že Šimáček vydá životopis *Básně Smetanovy*. Praha 5. 11. 04. Nestránkováno.

51] Tamtéž, karton LP 18717, inv. č. 210, sign. 210/91, J. Šťastný líčí průběh jednání se Šimáčkem kvůli životopisu Smetany. 14. 11. 1904. Nestránkováno.

52] Josef František SMETANA, *Básně Josefa Františka Smetany*, Praha 1905.

53] Archiv města Plzně, Strnad Josef, karton LP 18692, inv. č. 210, sign. 210/66, Antonín Rezek oznamuje, že *Sborník historický* přestal vycházet. Praha 29. 12. 1886. Nestránkováno.

později Rezkovi svou práci *O založení města Plzně*, o níž se tento v korespondenčním lístku z 8. září 1894 vyjadřuje takto: „... děkuji co nejsrdečněji za stať *O založení královského města Plzně*, která se mi velmi líbila. Je to práce velké solidnosti, kritičnosti a nezvratná ve svém resultatu. Podobných potřebovali bychom i u jiných král. měst.“^{54]} Rezek byl od roku 1896 ministerským radou při vídeňském ministerstvu kultu a vyučování.^{55]} Díky této pozici měl samozřejmě na ministerstvu patřičný vliv. Byl to právě on, kdo se snažil Strnadovi dopomoci k zisku dovolené za účelem vědeckého bádání. Strnad jej bezesporu požádal, aby mu pomohl tento plán na ministerstvu prosadit. Rezek jistě i riskoval, když se uvolil usilovat o protekci pro Strnada, a výsledku se mu tak jako tak nepodařilo dosáhnout. Psal tehdy v dopise z 19. května 1897: „... píšu Ti list velmi důvěrný v naději, že se ani slovem o něm nezminíš. Mám malou naději, že podaří se mi pro Tebe tentokráte vymoci dovolenou... zemská školní rada se vyslovila proti. Ne proti Tvé osobě, nýbrž proti všem dalším dovoleným...“^{56]}

Korespondence s Františkem Schwarzem a městskou radou

Příležitostně se v pozůstalosti objevuje i několik dopisů, které si Strnad vyměnil s Františkem Schwarzem. V dopise z 20. července 1879 psal Strnad Schwarzovi ohledně své žádosti o studijní podporu, kterou mu měla poskytnout plzeňská městská rada. Jak z dopisu vyplývá, Strnad se tou dobou nacházel v Praze, kde v pražském muzeu prohledával archivní materiál a snažil se dohledat zmínky o Plzni. Spolupracoval zde s Josefem Emlerem, který mu pomáhal procházet neuspořádané archiválie bez katalogového zařazení. Schwarzovi Strnad v dopise o svých plánech a finanční situaci psal: „V případě, že obdržím žádanou podporu, tedy budu pracovat v naznačeném směru až do konce tohoto měsíce. Začátkem srpna chci navštívit sestru svou ve Slezsku, kdež bych se zdržel až do 15. srpna; pak bych se vrátil a pokračoval dále v začaté práci. Kdybych však žádné podpory neobdržel, tu bych nemohl ani tento měsíc pracovat v Praze, poněvadž jsem již se svými prostředky hotov a v tomto případě pak strávím u sestry celý srpen.“^{57]} Zajímavou informací z tohoto dopisu je skutečnost, že Strnadova sestra žila kdesi ve Slezsku. Jedná se o informaci, která se ještě v pramenech neobjevila. Informace o Strnadových rodinných poměrech jsou ostatně poměrně sporadické. Schwarz na Strnadovo psaní odpověděl obratem

54] Tamtéž, karton LP 18693, inv. č. 210, sign. 210/67, Antonín Rezek děkuje za stať *O založení královského města Plzně*. Písek 8. 9. 1894. Nestránkováno.

55] Marie LIŠKOVÁ, *Slovník představitelů zemské samosprávy v Čechách 1861–1913*, Praha 1994, s. 248.

56] Archiv města Plzně, Strnad Josef, karton LP 18694, inv. č. 210, sign. 210/68, Antonín Rezek Strnadovi v záležitosti jeho studijní dovolené. Praha 9. 5. 1897. Nestránkováno.

57] Archiv města Plzně, Z pozůstalosti poslance Františka Schwarze, karton LP 15228, inv. č. 186, sign. 186/232, dopis prof. Josefa Strnada Františku Schwarzovi. Hostivař 20. 7. 1879. Nestránkováno.

25. července 1879, s tím, že o Strnadových problémech nevěděl. Dále psal: „Posílám v opisu kopii z městské rady a prosím, abyste ji odepsal, že jste povolenou podporu obdržel a že svého času podáte o své činnosti jí zprávu.“^{58]}

Důkazem toho, že Plzeň podporovala Strnadovu badatelskou činnost, je i dopis od městské rady z 26. července 1881 tohoto znění: „V schůzi dne 26. 7. odbyvané povolila městská rada král. města Plzně k žádosti od 16. července 1881 panu profesorovi Josefu Strnadovi na práce archivální podporu 50 zl., tj. padesát zlatých, s tím však doložením, by zpráva, jaká byla žádána sub. N. E. 3249 asi 1879, byla purkmistrovskému úřadu podána dodatečně, jakož i by se tak stalo o práci nyní obmyšlené, jinak by obec pro budoucnost každou podporu musela odřici. Městský duchovní úřad se poukazuje, aby částku tuto panu profesorovi J. Strnadovi vyplatil.“^{59]} Na základě Strnadova konceptu městské radě lze soudit, že později žádal i o příspěvek na publikování *Paměti M. Šimona Plachého z Třebnice*.^{60]} Tuto požadovanou podporu bezesporu obdržel. V předmluvě této práce stojí: „Plného uznání zasluhuje ochota slavného okresního zastupitelstva plzeňského, kteréž povolilo pro rok 1883 větší příspěvek na vydání *Paměti M. Šimona Plachého a podobně i p. Augusta Fodermayera, měšťana v Plzni, kterýž k témuž účelu vydatně nápomocen byl. Tím pak umožněno, že paměti Plachého mohly tiskem vyjít, a tak obecenstvu nejširšímu přístupnými se státi.*“^{61]}

Korespondence s Josefem Jirečkem, Jaroslavem Schieblem, Václavem Vojtíškem, Karlem Köplem, Augustem Sedláčkem a Lvem Wintrem

Strnad byl v aktivním kontaktu i s dalšími předními osobnostmi, od kterých dosáhl uznání za svou práci. Například Josef Jireček se na něj obracel s dotazem týkajícím se jeho vydané práce o plzeňském znaku.^{62]} Nechybí ani dochované dopisy adresované jeho spolupracovníkovi Jaroslavu Schieblovi. V prvním z nich Strnad sděloval, že neměl vlastní zápisy o svěcení Nového svátku z netištěných pramenů.^{63]} V druhém mu psal o Frozíněch a popravě vojáků za účast

58] Archiv města Plzně, Strnad Josef, karton LP 15228, inv. č. 186, sign. 186/232, František Schwarz píše, že dostal povolenou podporu, má podat zprávu o činnosti městské radě. Plzeň 25. 7. 1879. Nestránkováno.

59] Archiv města Plzně, Z pozůstalosti Františka Schwarze, karton LP 15394, inv. č. 187, sign. 187/39, Dopis městské rady v Plzni Literárnímu spolku. Plzeň 26. 7. 1881. Nestránkováno.

60] Tamtéž, karton LP 15410, inv. č. 187, sign. 187/55, Dopis prof. Josefa Strnada (koncept) městské radě v Plzni. Nestránkováno.

61] Josef STRNAD (ed.), *M. Šimona Plachého z Třebnice Paměti Plzeňské*, Plzeň 1883, s. 2.

62] Archiv města Plzně, Strnad Josef, karton LP 18651, inv. č. 210, sign. 210/25, J. Jireček Josefu Strnadovi o rozpravě o plzeňském erbů. Praha 5. 1. 1888. Nestránkováno.

63] Archiv města Plzně, Pozůstalost Jaroslava a Ignáce Schiebla, karton LP 10290, inv. č. 147, sign. 147/140, Dopis ředitele II. státní reálky Josefa Strnada, historika města Plzně, Jaroslavu Schieblovi. Písek 30. 7. 1910. Nestránkováno.

na Valdštejnově spiknutí.^{64]} Neméně zajímavým je i dopis od Václava Vojtíška. Strnad vyjádřil své uznání o Vojtíškově práci na plzeňské téma a ten reagoval takto: „*Jsem opravdu potěšen, že se Vám můj článek o plzeňských pečetech a erbu líbil. Byl ovšem umožněn Vaší prací, stejně jako všechny mé rozpravy o Plzni těžily z Vaší péle a neúnavnosti.*“^{65]} Následně mu sdělil, že své další závěry k této problematice bude publikovat až v pojednání o českých pečetích, které připravoval a že Strnadovi chtěl zaslat kopii. Na závěr připojil Vojtíšek tato slova: „*Úsudek znalce bude mi milý, a zvláště by mě způsobilo radost, kdybyste mým závěrům dal za pravdu.*“^{66]}

Nelze opomenout ani dopisy od dalších předních představitelů tehdejší vědy. Jedním z nich byl i Karl Köpl. Rovněž tento první a zároveň poslední ředitel Místodržitelského archivu v Praze psal Strnadovi zejména ve věcech odborného výzkumu.^{67]} Obsahově se německy psané dopisy týkají *Listářů* a informací z archivů, které si oba muži vyměňovali. V dopise z 29. června 1892 se Köpl Strnadovi omlouval, že dosud nenapsal kritiku prvního dílu *Listáře*.^{68]} Obdobné dopisy pracovního charakteru Strnad dostal i od významného historika a heraldika Augusta Sedláčka, a to zejména v záležitostech týkajících se erbů, konkrétně ohledně obnovení erbu Plzně^{69]}, o erbu Tuškářů ze Zaječic a několika dalších.^{70]} Dalším z korespondenčních kolegů byl Lev Winter, politik, právník a publicista, který se Strnada několikrát vyptával na vybrané otázky ke svým vlastním pracím a také si od nej zajistil vypůjčení vybraných kulturněhistorických děl, archivních výpisů^{71]} či knihy zachráněné Strnadem ze Stříbra.^{72]}

64] Archiv města Plzně, Jaroslav Schiebl, karton LP 23732, inv. č. 239, sign. 239/126, Josef Strnad píše Schieblovi o Frozinech a o popravě vojáků za účast na Valdštejnově spiknutí. Plzeň 4. 5. 1923. Nestránkováno.

65] Archiv města Plzně, Z pozůstalosti Josefa Strnada, karton LP 18737, inv. č. 210, sign. 210/111, V. Vojtíšek je potěšen, že se jeho článek o plzeňských pečetech a erbu líbil. Praha 17. 11. 1926. Nestránkováno.

66] Tamtéž.

67] Jaroslava HOFFMANNOVÁ – Jana PRAŽÁKOVÁ, *Biografický slovník archivářů českých zemí*, Praha 2000, s. 331.

68] Archiv města Plzně, Strnad Josef, karton LP 18664, inv. č. 210, sign. 210/38, K. Köpl se omlouvá, že dosud nenapsal kritiku *Listáře*. Praha 29. 6. 1892. Nestránkováno.

69] Tamtéž, karton LP 18696, inv. č. 210, sign. 210/70, Sedláček J. Strnadovi o obnovení erbu Plzně. Nestránkováno.

70] Tamtéž, karton LP 18699, inv. č. 210, sign. 210/73, Sedláček píše o erbu Tuškářů ze Zaječic. Nestránkováno.

71] Tamtéž, karton LP 18734, inv. č. 210, sign. 210/108, L. Winter děkuje za knihu a vrací výpisy archivní. Nestránkováno.

72] Tamtéž, karton LP 18729, inv. č. 210, sign. 210/103, L. Winter děkuje za ochotu ve vypůjčení knih stříbrských. Beroun 1888. Nestránkováno.

Strnad byl taktéž v kontaktu se Zikmundem Wintrem. Jejich vzájemnou korespondenci zapůjčil Archivu města Plzně jeho syn Jaroslav Winter. Edice se ujal Václav Jílek.^{73]} Zikmund Winter napsal o Josefu Strnadovi velmi lichotivý článek, kde se o plzeňském profesoru, zakladateli vědeckého plzeňského dějepisectví vyjadřoval velmi pochvalně. Článek Zikmund Winter zaslal Strnadovým žákům do sborníku, který chystali k profesorovým šedesátinám. Patrně ho však zaslal pozdě, takže se do sborníku nedostal, a když další sborník k počtě Strnada chystal již Fridolín Macháček, opomněl článek také. Jílek jej objevil v Archivu města Plzně a v *Životě Plzeňska* s komentářem zveřejnil k počtě J. Strnada i po dlouhých letech.^{74]}

Závěrem

Korespondence Josefa Strnada s významnými osobnostmi jeho doby je cenným pramenem dokládajícím mnohé obsahové i metodologické problémy české historiografie na konci 19. a počátkem 20. století. Jedná se o pramen, který má nemalou výpovědní hodnotu také k problematice pozitivistického dějepisectví a druhé generace školy Gollovců. Patrně nejcennější jsou dopisy Václava Vojtíška, jinak též významného příznivce plzeňské historiografie. Vedle archivářské, muzejnické a především historické tematiky se ve Strnadově korespondenci setkáme i s velmi zajímavým obsahem, jenž se týká věcí školských a pedagogických. Zejména korespondence s Jaroslavem Šťastným je takovým, navíc čtivým a vtipným, pramenem.

Velmi zajímavá je korespondence se Zikmundem Wintrem, a i přestože již byla vytěžena plzeňským literárním historikem Václavem Jílkem, je zde stále prostor nahlédnout do ní optikou dnešního badatele. Cenné listy od předních historiků, jakými tehdy byli Emler, Tomek, Jireček, Sedláček, ale i mladý Kamil Krofta, by bylo vhodné spojit s listy Strnadovými v příslušných pozůstatostech, aby byla patrná celá komunikace.

Dopisy od plzeňské městské rady zajímavým způsobem naznačují, jakými cestami se ubírala dobová obecní podpora místní vědy a výzkumu. I zde by bylo vhodné materiál doplnit o dopisy a žádosti Strnadovy. Strnadova korespondence je stále ještě badatelsky nosná a vypovídající.

73] Archiv města Plzně, Sběrka literárních pozůstatostí, karton LP 25681, inv. č. 270, sign. 270/2, Dopisy Josefa Strnada Zikmundu Wintrovi.

74] N. MORÁVKOVÁ, *Miloslav Bělohávek a Plzeňská historická škola*, s. 86.

Korespondence historika Josefa Strnada, zakladatele odborného plzeňského dějepisectví, uložená v Archivu města Plzně

Summary

Josef Strnad significantly contributed to the development of the foundations and the overall character of modern regional historiography. He was influenced by his professor Václav Vladivoj Tomek and thus became a representative of the positivist current of Czech historiography. Following his example, he emphasized precise historical work and criticism, but nevertheless used his own creative approaches. His two-part *“Listář královského města Plzně a druhy poddaných osad”* is the culmination of his research and publishing work, and to this day it is one of the main sources for the history of the region. Strnad participated in the building of Pilsen’s professional museology, archiving and cultural and educational activities, which he primarily developed through his work in “Spolek přátel vědy a literatury české” (Friends of Science and Czech Literature Association), where he actively lectured. From his positions, he always promoted the idea that institutions, that is the Municipal Historical Museum and its archive, should not be a mere storehouse of antiques, but rather living institutes open to the public and researchers. He was responsible for an extensive inventory of archives and the overall systematization of the functioning of both institutions in general. The foundations that Strnad laid with his broad-spectrum activities enabled and facilitated the work of his successors, especially Fridolín Macháček, who can in many ways be considered Strnad’s successor.

Josef Strnad achieved great social esteem and prestige during his lifetime. He was not only an excellent historian, but also a teacher. For years he taught at several Pilsen schools, but the culmination of his career in education was working at II. česká státní reálka (2nd state real school) in Pilsen, where he was director in 1906–1914. He also maintained contact with most of the leading figures in the field and was an active contributor to many periodicals. He became famous as a man dedicated to his mission as an educator, historian and organizer of national culture in the region, who persevered in his efforts throughout his life and achieved results that forever inscribed him in the history of modern Pilsen.